

Izhaja vsak petek.

Uredništvo in
upravnštvo:
Kopitarjeva ulica št. 6.

NAŠA MOČ

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 4'—
pololetna . . . „ 2'—
četrtnoletna . . . „ 1'—
Posamezna št. „ 0'10'

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Štev. 51.

V Ljubljani, dne 21. novembra 1913.

Leto VIII.

Listnica uredništva. Dopisnike uljudno prosimo, da naj blagovole dopise tako odposladi, da jih dobimo vsaj v torek zjutraj, ker se list vsak torek popoldne zaključuje. Dopise, ki jih v sredo dobimo, moremo šele drugi teden objaviti.

Socialna demokracija in rešeno narodno vprašanje.

Pred mescom se je vršil na Dunaju kongres avstrijskih socialnodemokratskih strokovnih organizacij. Državna komisija mu je predložila poročilo, ki obsega lepo zbirko dokumentov o boju med centralističnimi in separatističnimi češkimi strokovnimi društvi. Seveda manjka zbranim poročilom, predlogom, resolucijam ozadje ostrega boja po časopisju, ki je zelo otežkočilo vsako zblizanje.

Prvi spor se je pojavil že l. 1896. na drugem avstrijskem socialnodemokratskem strokovnem kongresu. Tedaj je bila odklonjena zahteva Čehov, naj se tajništvo strokovne komisije razdeli v češko in nemško tajništvo. Kongres je bil pripravljen samo ustanoviti deželna tajništva, ki naj bi zadostila jezikovnim potrebam pri agitaciji. Čehi s tem niso bili zadovoljni in že v naslednjem letu se je ustanovila v Pragi češkoslovenska strokovna komisija, ki je nameravala osnovati češko državno strokovno organizacijo, kar se ji pa ni posrečilo. Razmerje do dunajske državne komisije je bilo kljub temu v začetku prijateljsko in v letih 1902—1904 se je resno razmotrivala spojitve obeh komisij. Do tega pa ni prišlo, nasprotno, v naslednjih letih se je spor poostрил. Na mednarodni strokovni konferenci v Amsterdamu l. 1905. se je spor javno pokazal. Praška komisija se je za hrbtom dunajske komisije obrnila na generalno komisijo za Nemčijo v Berlinu s prošnjo za dostop k mednarodni konferenci. Amsterdamska konferenca je dostop češkega delegata soglasno odklonila in celo od češke komisije doposlane spomenice ni hotela sprejeti v zapisnik. Govorniki so se na konferenci brez izjeme postavili na stališče, da se sme za vsako državo dopustiti ena sama centrala. Po teh dogodkih v Amsterdamu se je v oktobru l. 1905. vršila v Brnu pravna konferenca, ki se je pa razbila. Čehi so zahtevali kot prvo točko priznanje in ustanovitev samostojnih strokovnih komisij za vse pripadnike češke narodnosti v celi državi, iz zastopnikov vseh narodnosti sestav-

ljeno mednarodno generalno komisijo strokovnih društev v Avstriji, zagotovitev primerne zastopstva posameznim narodnostim v predsedstvih, na strokovnih kongresih in mednarodnih konferencah in druge zahteve. Državna strokovna komisija na Dunaju se je izjavila, da je na vsak način za centralizacijo in sklenilo se je, da se bodo odpovedale medsebojne pogodbe z vsemi organizacijami, ki se bodo ločile od centralne organizacije. Češki program je bil na izrednem strokovnem kongresu konec l. 1905., ki so se ga separatisti udeležili le v majhnem številu, z veliko večino odklonjen in program dunajske centralne komisije z veliko večino sprejet. Na kongresu čeških strokovnih društev v Pragi v septembru l. 1907. se je še enkrat pokazalo veselje za spravo, toda kmalu je nasprotstvo postalo v izjavah obeh organizacij zopet bolj načelno. Na mednarodnem socialističnem in strokovnem kongresu v Kopenhagnu l. 1910. je prišel spor pred pristojno sodišče. Obe stranki sta pojasnili svoje stališče. Zmagali so Dunajski centralisti. Od njih predlagana resolucija je bila po zelo zanimivi debati sprejeta skoro soglasno. Prišlo je do novih spravnih pogajanj, toda videlo se je, da sta obe struji vedno bolj narazen. Čehi so se sicer postavili na mednarodno stališče, zahtevali so pa, da mora samostojnost narodnosti v stranki odgovarjati tudi samostojnost v strokovni organizaciji. Skupnost naj se kaže pri vzajemnostnih pogodbah, medsebojnih podporah pri stvarkah in izključitvah od dela od strani delodajalcev. Zahtevali so, naj se urede razmere v narodnomešanih okrajih. — Spravna komisija, ki se je osnovala l. 1910. v državni zbornici, je vodila pogajanja. Centralisti so bili pripravljeni nekoliko odnehati. Kot prvo načelo so zahtevali enoten nastop glede plač in pri štrajkih, bojkotih in odpuštitvah. Skupna bojna blagajna se mora enotno upravljati. Agitacija proti obstoječim osrednjim organizacijam mora nehati. Samostojne organizacije naj omeje svoje delovanje na one kraje na Češkem, kjer so že ustanovljene skupine ali plačilnice. Čehi so zahtevali pri nastopih glede plač vodstvo za tisto organizacijo, kateri bi ga poverili prizadeti delavci. Skupno naj bi bilo vodstvo samo pri takih nastopih, kjer bi bilo prizadeto delavstvo obeh organizacij, in kjer bi se šlo za več obratov. Pripadnost k organizaciji naj se določa po narodnosti, v narodnomešanih krajih naj odloča o tem vsak delavec po svoji volji.

Blagajne naj se ločeno upravljajo, samo nadzorstvo naj oskrbuje skupna izpristašev obeh strank sestavljena komisija. Dunajski centralisti so ostali neodjenljivi. L. 1912. se je razcepila železničarska strokovna organizacija. Sedaj je upanje za sporazum prazno.

Kaj nas uči ta zgodovina? Uči nas, da stojte nemški socialni demokratje v narodnem vprašanju na stališču: »Meni vse, tebi nič, pa bova vedno prijatelja« in »Če ne boš moj prijatelj, ti razbijem črepinjo«.

Mednarodna socialna demokracija stoji na stališču, da kadar volk in ovca skupaj vodo pijeta, je vedno volk v pravici. Slovenska socialna demokracija pa stoji na stališču, da je za berača nespodobno, če motri darove in filozofira o pravici in krivici. Tako je narodno vprašanje za socialno demokracijo srečno rešeno.

Pozor na volitve v obrtno sodišče.

V zadnji številki našega lista smo objavili oklic na ljubljansko in okoličansko krščansko socialno delavstvo glede na volitve v obrtno sodišče, ki bodo v nedeljo, dne 23. t. m. **Kdor ima pravico, da voli, naj brezpogojno voli.** V velikem obratu mi z lahkoto zmagamo, ampak tudi lahko propademo, če bodo naši delavci in delavke ostale doma. Zato naj pa nihče doma ne ostane; marveč vsak naj gre na volišče. To velja tako za Ljubljančane kakor tudi za vse drugo delavstvo. Naj pa zlasti okoličani ne ostanejo doma, češ, predaleč moram iti. Saj grem vsak dan v mesto. To je sicer res, a prijateljica in prijatelj moj, to te ne sme premotiti. Ti moraš iti volit, ker ne smeš trpeti, da bi ti v tvojih delavskih stvareh rezali pri obrtnem sodišču socialni demokratje ali pa liberalci kruh pravice.

Tisti, ki volite v velikem obratu imate bele glasovnice, napišite na glasovnice in volite te-le sotovariše:

PRISEDNIKI.

1. Čatar Alojzij, delavec v tobačni tovarni, Ljubljana.
2. Novak Tomaž, delavec v tobačni tovarni, Ljubljana.
3. Sagmeister Josip, papirniški delavec, Vevče.
4. Križaj Martin, jermenar, Moste št. 74.

NAMESTNIKA.

1. Povše Pavel, sluga, Bleiweisova cesta, št. 13.
2. Novinc Franc, papirniški delavec, Goričane.

VZKLICNO SODIŠČE.

1. Karu Josip, usnjarski pomočnik tvrdke Pollak, Ljubljana.

Kako naj se glasovnice spišejo, morajo biti namreč pisane, razvidite iz priložene razpredelnice.

V tej skupini je naša zmaga zagotovljena, če stori vsak somišljenik in vsaka somišljenica svojo volilno dolžnost.

V drugi skupini, v kateri volijo rokodelski pomočniki, priporočamo, da volite sledeče kandidate:

PRISEDNIKI.

1. Jereb Valentin, kamnosek pri tvrdki Toman, Ljubljana.
2. Štrus Ivan, krojač, Komenškega ulica št. 12, Ljubljana.
3. Vrančič Rudolf, ključavničar, Barvarska steza št. 6, Ljubljana.
4. Mozetič Jakob, zidar pri tvrdki Iv. Ogrin, Ljubljana.
5. Menard Franc, mizar, št. Vid pri Ljubljani.

NAMESTNIKI.

1. Himmelreich Franc, krojač pri tvrdki Casserman, Židovska ul., Ljubljana.
2. Ravnikar Ivan, pečar, Selo št. 19.
3. Lampič Jožef, ključavničar, Spodnja Šiška 12.

VZKLICNO SODIŠČE.

1. Gregorin Matija, podobar pri g. Pengov, Kolodvorske ulice 20.

Če še nisi spisal glasovnice, takoj jo napiši. V nedeljo pa hajd voliti! Glasovnice in legitimacije nobenemu ne pokaži. Ko prideš voliti šele v volilnem lokalu pokaži legitimacijo volilnemu komisarju, ki ti jo da nazaj; glasovnico, na kateri imaš napisane naše kandidate, mu moraš pa dati.

Drugo glasovnico skrbno shrani, ker jo boš morebit ob ožji volitvi potreboval kakor tudi legitimacijo, če bo ožja volitev potrebna. Če pa čisto vsi in vse svojo dolžnost storimo, tudi ožje volitve ne bo treba.

Če vsi in vse volite, zmagamo!

Zgodba z Montagujevimi demanti.

Angleški Rih. Marš; slovenski dr. J. K.

Bilo je že dve, preden se je kaj zgodilo. Bili smo v mojem salonu; vrata so bila odprta. Dr. Riderman je dejal, da če je deklica res v hipnozi, ne bo sanjal, da sveti luč iz mojega salona na hodnik. Naenkrat dvigne doktor kozarec.

»Nekaj je padlo. Kje je njena soba?»

»Tretja od te.« Poslušala sem. V gluhem molku se je čul tenek šum. Mehke stopnje so se slišale s hodnika; potem je šla neka oseba poleg vrat.

»Ona je, sem zašepnila in mislim, da je oblečena.«

»Zakaj ne bi bila? pripomni doktor. Ali mislite, da bo tako neumen, da jo bo pustil hoditi okrog v mjeni spalnici obleki? Zdaj pomnite, kar vam pravim. Če bom sodil, da je varno govoriti, vam dam naznanje; do tedaj pa bodite tihi, kar morete. Če jo ima dobro v oblasti, ne bo nevarnosti, da bi nas videla; za nas bo slepa kot kamen.«

Ko smo stopili iz sobe, se je ona lahko obrnila doli po kamnitih stopnicah.

»Vi mislite, zašepne nadzornik, da nič ne ve, kaj je okrog nje? Giblje se, kakor bi imela v oblasti vse čute.«

»Čakajte malo, odvrne doktor, pa boste videli.«

Govoril je glasneje kakor nadzornik. V tem trenutku je obstala dekle in položila prste leve roke na svoje lice in nekaj poslušala.

»Slišala vas je«, zašepne nadzornik.

»Ni; sprejela je sugestijo od nekoga, ki je, Bog ve, kako daleč odtod; mene pa ni nič slišala. Kmalu vam to pokažem. Če se ne motim, je to najzanimivejši slučaj hipnoze s sugestijo, kar sem jih kdaj videl.«

Maggie Harris je šla po štirih vrstah stopnic doli držeč se ravno, po sredi s tako gotovostjo, kakor bi imela po nadzorniku Elise besedah vse čute v oblasti. Ko je prišla do prvega nadstropja, se je ustavila pred Montagujevim stanovanjem, vzela je ključ iz medrij, odprla z njim vrata tako natančno in varno, kakor bi bila popolnoma budna. Mi smo šli za njo — čudovit kvartet stopnja za stopnjo, ne da bi se bila kdaj okrog ozrla.

»Odkod ima ta ključ? vpraša Wheeler, ko so se ji odprla Montagujeva vrata. Tu sta samo dva druga ključa, ki odpreta Montagujevo ključavnico; enega imam jaz, drugi je pa v pisarni.«

»To je posebn mojsterski ključ, ki ga ima, zammra Elis. Mož, ki jo ima v svoji oblasti, je umetnik. Kdor zna s takim orodjem delati, ni nič težkega; s

takim mojsterskim ključem se dado odpreti vsaka vrata londonskih stanovanj.«

Dr. Riderman skoči skozi odprta vrata in jaz sem mu bila za petami. Za mehoj, je bil nadzornik Elis s Wheelerjem v ozadju. Eno reč smo naenkrat zaznali: dekle ni odprlo električne luči.

»To kaže, da je zanjo vseeno luč ali tema.«

Ko to reče, odpre doktor sam luč. Bila je tu stopajoč med mizami in stolmi kakor bi natančno videla; tudi ni prav nič pokazala, da bi se zavedala čudne izpremembe, ki se je zgodila, ko je doktor odprl z elektriko.

Maggia Harris je šla iz salona v spalnico. Malo prej je bila gospa Montagn v postelji. Obiskala sem jo večkrat, toda nič nisem videla, kar bi kazalo, da je kako predalce v sobi. Dekle pa, ki moram zagotovo reči, da ni bila nikoli prej tam, je prišla tesno do nje. Bili sta dve postelji v sobi; stena med njima je bila pokrita s preprogami. Maggia je potegnila eno proč, pritislila pero in odstopila je lesena deska; za njo je bila shramba zeleno pobarvana. Nekaj je stikala pri ključavnici prav kakor bi slepa oseba tipala s prstmi črke, potem je vtaknila nekaj v ključavnico in je z veselo spretnostjo to obrnila, pa se je shramba odprla. Notri je bila črna usnjata torba; bili smo le par čevljev od nje in smo jo lahko na-

tančno videli. Odprla jo je, vzela ven majhen kos papirja, platneno mošnjo in zavoj papirjev; nato jo je zaprla, ravno tako vrata pri omarici in dala nazaj leseno desko; nato se je zavrtela, ter šla naravnost proti nam. Tako blizu mene je šla, da sem morala nazaj stopiti, da se me ni telesno dotaknila. Glavo je imela pokonci, očli odprte, tako punčice nepremične. Videla sem že prej hipnotizovane osebe; spoznala sem, da vidim eno izmed njih. Zadrževali smo sapo ko je šla mimo; pa če bi bili tudi nemirni, bi ne bilo nič razločka. Dr. Riderman je to dokazal, ko je zakričal ravno, ko je vstopila v salon: »Gospodična Miss Harris!«

Jasno brez zavesti, da se je začul glas, je šla dalje skozi salon, skozi predsonna vrata in nam jih je pred očmi zaprla. Na to gotovo nismo mislili. Nadzornik Elis je bil vidno vznemirjen.

»Na vse zadnje je zavpil, bomo zaprti. Kakšni norci bomo? Če zaklene od zunaj, bo s svojim plenom na varnem, preden moremo mi ven.«

»Da; toda slučajno ni od zunaj zaprto, reče Wheeler. To tudi dokaže, ko pritiska na kljuko in vrata se široko odpro.«

Elis je bil prvi na hodniku, mi pa takoj za njim. Tam je bila dekle dve stopnjici med nami. Prišli smo v moje nadstropje, dekle naprej, mi štirje za njo.

Volilci!

Volitve v deželni zbor so pred durmi. Odložili bodete, v katere roke pride deželna zakonodaja in uprava deželne-ga gospodarstva prihodnjih šest let. Slovenska Ljudska Stranka, kateri ste pred petimi leti poverili večino v de-želni hiši, kaže s ponosom na svoje pet-letno pošteno blagonsko zakonodajno in upravno delo. To delo hočemo nade-ljevat, da gospodarsko in kulturno prenovimo našo milo domovino, ki bodi prijazni dom vseh svojih otrok. Na novo delo gremo — prvi čin tega dela pa bodi sijajna zmaga poštenega ljudstva pri volitvah.

Naši kandidati so sledeči: V splošnem volilnem razredu, ki voli dne 1. decembra t. l., in sicer vsak volilni okraj po enega poslanca:

1. V mestu Ljubljana: Ivan Kregar, pasar, hišni posestnik, predsednik obrtno-pospeševalnega urada itd. v Ljubljani.

2. V ljubljanski okolici (sodni okraj Ljubljana brez ljubljanskega mesta): Mihael Dimnik, posestnik v Jaršah ob Savi, občina Ježica.

3. V sodnih okrajih Radoljica—Kranjska gora—Tržič: Ivan Piber, župnik v Gorjah.

4. V sodnih okrajih Kranj—Škofja-loka: Evgen Jarc, državni poslanec v Ljubljani.

5. V sodnih okrajih Kamnik—Brdo: Ivan Lavrenčič, dekan v Kamniku.

6. V sodnih okrajih Vrhnika—Lo-gatec—Idrija—Cirknica: Anton Kobi, posestnik in trgovec na Bregu, občina Preserje.

7. V sodnih okrajih Postojna—Se-nožeče—Ilirska Bistrica—Vipava—Lož: Dr. Vladislav Pegan, deželni odbornik v Ljubljani.

8. V sodnih okrajih Litija—Višnja gora—Radeče: Dr. Ivan Zajec, deželni odbornik v Ljubljani.

9. V sodnih okrajih Krško—Kosta-njevica — Mokronog — Trebnje: Ivan Hladnik, župnik in državni poslanec v Trebeljnu.

10. V sodnih okrajih Kočevje—Ve-like Lašče—Ribnica—Žužemberk: Fran Jaklič, državni poslanec v Dobropoljah.

11. V sodnih okrajih Novo mesto—Črnomelj—Metlika: Alojzij Mihelič, župan na Lokvici.

Kandidati v kmetskih občinah, ki volijo dne 9. decembra t. l.:

1. V volilnem okraju Ljubljana—Vrhnika, ki voli skupaj dva poslanca: Franc Povše, državni poslanec v Ljubljani in Dr. Ivan Šusteršič, deželni gla-var v Ljubljani.

2. V volilnem okraju Kamnik—Br-do, ki voli enega poslanca: Dr. Janez Krek, državni poslanec v Ljubljani.

3. V volilnem okraju Kranj—Tržič—Škofja Loka, ki voli skupaj dva po-slanca: Franc Demšar, državni posla-nec na Češnjici in Ivan Zabret, posest-nik in cestni načelnik v Bobovku.

4. V volilnem okraju Postojna—Logatec—Senožeče—Lož—Il. Bistrica—Cirknica, ki voli skupaj dva poslanca: Franc Drobnič, župan občine Bloke in posestnik v Novivasi in Dr. Ignacij Žitnik, državni poslanec v Ljubljani.

6. V volilnem okraju Vipava—Idri-ja, ki voli enega poslanca: Bogomir Perharc, župan v Vipavi.

7. V volilnem okraju Novo mesto—Kostanjevica—Krško, ki voli enega poslanca: Josip Zirc, župan v Kandiji.

8. V volilnem okraju Trebnje—Višnja gora—Žužemberk—Mokronog—Litija—Radeče, ki voli skupaj tri po-slance: Franc Košak, župan na Grosup-ljem, Dr. Evgen Lampe, deželni odbornik v Ljubljani in Ivan Vehovec, župan v Žužemberku.

9. V volilnem okraju Kočevje—Rib-nica—Velike Lašče, ki voli skupaj dva poslanca: Anton Lovšin, posestnik v Jurjevici št. 34 in Karol Škulj, kaplan v Ribnici.

10. V volilnem okraju Črnomelj—Metlika: Karol Dermastia, učitelj slov-trgovske šole v Ljubljani.

Kandidati za mesta in irge se raz-glasijo pozneje.

Volilci! Dne 1. in 9. decembra vsi na volišče, da bo ljudska zmaga častna.

Zapišimo na glasovnice samo na-vedene ljudske kandidate in nobene-ga drugega. Pokažimo zopet svetu, da smo strogo disciplinirana, moško za-vedna in nepremagljiva ljudska ar-mada.

Naprej za ljudsko pravdo! Z Bo-gom za ljudstvo!

V Ljubljani, dne 8. novembra 1913.

Izvrševalni odbor Slovenske Ljudske Stranke!

Dr. Iv. Šusteršič, t. č. načelnik stranke.

Glasnik

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

VOLITEV V OBRATNO SODIŠČE.

Letos tudi mi tobačni delavci in delavke volimo v obrtno sodišče. V ne-

Skupina I. Veliki obrati

Izvezši trgovske obrate.

Volilni razred delavcev.

4 prisednikov obrtnega sodišča			2 namestnikov obrtnega sodišča			1 prisednika vzklicnega sodišča		
Krstno in rod-binsko ime	Opravilo	Bivališče	Krstno in rod-binsko ime	Oprzivilo	Bivališče	Krstno in rod-binsko ime	Opravilo	Bivališče
1. Alojzij Čatar	delavec v to-bačni tovarni	Glince	1. Pavel Povše	sluga	Bleiweisova cesta 13.	1. Josip Karu	usnjarski delavec v Ljubljani	Martinova cesta 5.
2. Tomaž Novak	delavec v to-bačni tovarni	Ljubljana	2. Franc Novinc	papirniški delavec	Svetje 3.			
3. Josip Sagmeister	delavec papirnice	Vevče						
4. Martin Križaj	jermerar	Moste 74.						

ŽENSKA VOLILNA PRAVICA.

Vprašanje o volilni pravici žensk v politične zastope se še vedno razpravlja. Ponovne nasilnosti angleških sufragetk opozarjajo bolj kot kdaj javnost na njo. Veliko jih je, in sodijo, da je to vprašanje že načelno rešeno.

Žensko volilno pravico zahtevajo radikalni krogi zato, da bi s pomočjo ženskih glasov svoje stranke ojačili. Ženska je bila dozdej parija družbe, kakršen je bil pred francosko revolucijo meščanski in kmečki stan in kakor je še delavski stan. Z razširjeno volilno pravico se je delavstvu izkušalo poma-gati, ženske si jo pa hočejo tudi pri-boriti.

Zahteva, da dobe ženske volilno pravico, temelji torej v zgodovinskem razvoju. Že ob veliki revoluciji je pred-lagal marki de Condorcet volilno pra-vico.

Primeri, da je ženska zatirana, ne odgovarja popolnoma resnici. Ženske ne stoji za se, marveč so kot žene v vsebini po rodbinskem glavarju zastopane. Znana zastopnica ženskih pravic, dr. Anita Angspurg je na nekem shodu leta 1907 izvajala glede na žen-sko volilno pravico:

1. Razni so ugovori proti ženski vo-lilni pravici. Različnost političnega nazora moža in žene lahko moti zakon-ski mir. A vpoštevati se mora, da bi za-kon bil več vreden, če bi bila mož in že-na enakovredna.

2. Nasprotniki ugovarjajo: »Ženske naj predvsem skrbijo za temelj volilni pravici, za zadostno predizobrazbo in vgojo. Kdo to od moža zahteva?

3. Ženska ni še politično zrela! Ali ni tudi veliko mož, ki politično niso zreli? Zanimanje za politiko in kritika se še vzbudiva, če se udeležujejo aktivne po-litike.

4. Ženske državi tega ne nudijo, kar nudijo moški. Ne morejo biti vojaki. Kdo pa daruje državi državljane? Ali ne ženske?

5. Trdi se, da ženske nujno ne za-htevajo volilne pravice. Res je pa, da se ženske volitev zelo pridno udeležujejo, kjer smejo voliti.

Naglašja, da se je ženska volilna pravica, kjer so jo uvedli, n. pr. v Av-straliji in tudi v štirih ameriških država-h, zelo dobro obnesla. Vprašanje ženske volilne pravice je vedno bolj pe-reče. Tudi naše ženske organizacije, predvsem delavske, naj zahtevajo, da dobe tudi ženske volilno pravico v poli-tične zastope.

BOLEZNI IN SOCIALEN POLOŽAJ ŽENSK.

Sanitetni svetnik dr. W. Weinberg (Stuttgart) je obelodanil dragoceno de-lo v zbirki »Bolezni in socialen polo-žaj«. (Krankheit und soziale Lage. Her-ausgegeben von Prof. Dr. M. Mosse und Dr. med. G. Tugendreich. Mün-chen. O. F. Lehmanns Verlag. Stane 18 mark) pod zaglavjem O vplivu social-nega položaja na boleznij v umrljivost žensk. Po uradnih poizvedbah so na-šteli 1895 v Nemčiji žensk, ki so si sa-me služile kruha, 5.264.399, leta 1907 9.717.249. Oženjenih je bilo 2.959.747 (30,4%); 2.077.914 je bilo vdov. Torej je bilo že več delavk omoženih, kakor ne-omoženih. Na industrijo je odpadlo 1.696.090 delavk. Ker je žensko telo manj odporno nasproti raznim bole-

deljo bomo volili. Vsak delavec, vsaka delavka, ki je v našem taboru, mora priti volit, ker to narekava naša kr-ščansko-socialna zavednost. Nihče ne sme v nedeljo doma ostati, marveč mo-ra iti volit. To bi bila lepa, da bi naši ljudje doma osatili, rdečkarji in rdeč-karice bi se pa potem iz nas norčevali.

Glasovnica

za volitev

nim kakor moško, ni čudno, da tudi več ženskih kakor moških oboli. Leta 1904/05 do 1. 1908/09 je v Stettinu od-padlo povprečno na enega učitelja 6,7 dneva; na eno učiteljico na 14,8 dne-va. Tudi v Kielu, Mogunciji, Monako-vem, Hamburgu in v drugih mestih je obstojalo pri učiteljstvu slično raz-merje.

Po statistiki okrajne bolniške bla-gajne v Lipskem odpade:

v starosti	na moške	na ženske
od 15 do 20 let	5,9	5,5
" 20 " 25 "	6,3	8,0
" 25 " 35 "	6,9	10,4
" 35 " 45 "	8,0	14,2
" 45 " 55 "	11,0	16,7

dni. Ravno to razmerje je tudi glede na smrtno slučaje.

Večjo umrljivost pri ženskem pok-licu v primeri s tistimi, ki niso v raz-nih poklicih zaposlene, tolmačijo, ker mora ženska poleg svojega prvotnega namena še delati poklicne posle. Zla-sti na materah se to maščuje. Na 1000 porodov odpade v rednih razmerah 30 mrtvih porodov, pri zaposlenih žen-skah v raznih poklicih je pa 150 do 170 mrtvih porodov.

Dr. Weinberg je tudi poizkušal po-dati sliko o umrljivosti žensk ne glede na poklice. Tozadevna statistika v Pru-siji izkazuje, da je umrlo od 1. 1894. do 1. 1897.:

V starosti	sam.	omož.	vdov	ločenih
od 15 do 20 let	—	4,6	11,7	—
" 20 " 25 "	3,8	6,2	9,9	5,9
" 25 " 30 "	6,0	7,5	9,1	8,2
" 30 " 40 "	7,9	9,1	10,9	10,9
" 40 " 50 "	12,2	15,4	18,9	18,1
" 50 " 60 "	21,0	25,4	41,7	39,0
" 60 " 70 "	43,0	80,5	94,4	106,0
" 70 " 80 "	90,5	197,1	203,8	266,9

Ugoden izid statistike omoženih žensk pove, da se nahajajo v boljšem socialnem položaju kakor neomožene ženske. Isto razmerje kaže tudi raz-predelnica dr. Funcka, ki izkazuje, da je umrlo v Bremenu na 1000 žensk

v starosti	premožnih	srednji stan	revne
od 15 do 30 let	9,6	24,0	66,0
" 30 " 60 "	46,0	70,0	107,0
" nad 60 "	480,0	548,0	502,0

Premožnih je torej povprečno manj umrlo, kakor pa tistih, ki pripadajo srednim in revnim stanovom.

Glavne bolezni revnejših slojev so jetika, boleznij sopil, krvi, živčevja, bo-lezni v spolnem delu telesa, rak, nalez-ljive bolezni. Osobito na raku veliko žensk revnejših slojev umrje. Dr. Wein-berg trdi, da če 100 žena boljših slo-jev za to boleznijo umre, povzroči pri revnejših ženskah smrt rak na mater-nici 235krat, na drugih delih telesa pa 165krat. Statistika krajne bolniške blagajne v Lipskem izkazuje, da umre na jetiki osobito veliko žensk, ki so za-poslene pri izdelovanju in prodaji oblek, pri čiščenju oblek in papirni in-dustriji. Pomanjkanje krvi in bledica nadlegujejo osobito mlajše delavke.

V Frankobrodu so dognali pomanj-kanje krvi in bledico pri 100 osebah v tem-le razmerju:

Prodajalke 30,1, med njimi 6,2 spo-sobnih za delo.

Šivilje moških oblek 25,2, med nji-mi 7,6 sposobnih za delo.

Šivilje ženskih oblek 23,2, med nji-mi 6,3 sposobnih za delo.

Mlade ženske obole največ, ker vži-vajo preslabo hrano, ker se premalo

Mi volimo v velikem obratu. Naši kandidati so, kakor smo čitali v zad-njem našem glasilu: Čatar, Novak, Sag-meister, Križaj, Povše, Novinc in Karu. Zapišemo jih tako, kakor je to tudi da-nes v dotični glasovnici natisnjeno. Nič drugače!

V nedeljo na svidenje pri volitvah!

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

Z Viča. Ante Kristan — ljubljeneec in voditelj rdečkrajev bo svoje otroke — poturčil. Na volilnem shodu na Viču smo iz zanesljivega vira čuli žalostno istino. Ante Kristan, voditelj socijev, se je že pred več leti javil, da neče pripa-dati nobeni veri. Poročil se je tudi ci-vilno. Tudi otrokom svojim ni privo-ščil luči sv. vere in jih v šoli ne pusti poslušati krščanski nauk. To je pa v protiglasju s cerkvenimi in državnimi postavami, ki velevali, da v Avstriji do 14. leta mora vsak otrok pripadati kaki v Avstriji priznani veri. Dolgo se je Ante upiral tem predpisom z raznimi rekurzi. A slednjič se je moral le udati in ukloniti svojo neupogljivo moč! — Uvidel je, da njegov sin brez kake vere ne dobi ne spričala in da mu sploh ni mogoče dalje študirati. Udal se je, da se bo sin učil veronauka in sicer — turški. Turški mufti bo učil Kristano-novega nadebudnega sinčka verouk! Žalostno! Daleč si zašel Tone! Vičani se stramujemo, da si naš rojak! Kaj po-reko — ponižni sociji k temu koraku svojega dičnega voditelja! Pomagali so mu graditi krasno vilo, zdaj bodo pa še podpirali s težko prisluženimi novci turškega muftija. In tega prijatelja — turške vere bodo soglasno volili za deželni zbor! In kljub temu bodo še vedno zaterjevali, da sociji niso na-sproti sv. katoliški veri!

Sava. Dne 23. t. m. ob pol 4. uri se vrši v Delavskem domu na Savi shod, na katerega vabimo savško in jeseniško delavstvo, ker bota poročala kandi-data za deželni zbor gg. vitez Pogačnik in župnik Piber. Pokažimo na shodu v obilno udeležbo, da smo zato, da se vo-lijo poslanci, ki bojo zastopali naše težnje. Torej vsi na shod.

Poglavje o brezposelnosti.

Živimo v zelo težkih časih. ker trpi vse naše gospodarsko življenje na po-sledicah vojske na Balkanu. Pod pezo teh posledic trpi največ delavstvo. — Brez posla je na sto in stotisoče. Kdor nima dela, ga tudi le z največjo težavo dobi. Nič čudnega ni, če zato prisiljeni počiva na stotisoče delavk in delavcev. Javnost se zaot z brezposelnostjo zopet močno peča. Saj če toliko ljudi nima dela, se a to tudi javnost mora animati.

Zelo, zelo se vse peča z vprašanjem podpore brezposelnim. Po brezposel-nem zavarovanju bi se vsaj beda reve-žev nekoliko omejila. Da čutijo osobito strokovne organizacije zelo brezposel-nost, je umevno. Na eni strani odpa-dajo zato člani, na drugi se pa izplaču-jejo zato vedno višje brezposelne pod-pore. Res, strokovne organizacije in tudi J. S. Z. veliko store, da se brezpo-selnim članom pomaga, a seveda, stro-kovna organizacija more in sme pod-

pirati le svoje člane. Če bi pa splošna brezposelnost le predolgo trpela, kaj pa potem? Kje naj se denar dobi? Marsikje so se zato že z vprašanjem brezposelnosti bavili. V Švici in v Nemčiji nekatera mesta doplačujejo brezposelnim podporom strokovnih organizacij, drugod zopet razpišejo večja dela.

V Avstriji se seveda razven strokovnih organizacij ni še čisto nič glede na brezposelno vprašanje storilo. Mestne uprave se stem vprašanjem ne pečejo. Tudi v ljubljanskem občinskem svetu ni še nihče bleknil meč ne bev o tem vprašanju. Na Dunaju so se brezposelnega vprašanja vsaj dotaknili. Novi dunajski župan dr. Weiskirchner je v svojem nastopnem govoru odločno naglašal, kako potrebno da je, da se mestna uprava tudi pečeča resno z brezposelnim vprašanjem. Ne more se dvomiti, da se na Dunaju to vprašanje v doglednem času reši.

Tudi naša javnost se mora prepričati z vprašanjem brezposelnosti bolj baviti, kakor se je z njim dozdaj bavila.

Okno v svet.

Uboštvo. Zakonska Lidney in Beatrice Webb sta izdala knjigo, v kateri se pečata z vprašanjem uboštvu, ali lahko rečemo tudi z vprašanjem revščine in bede. Peča se predvsem z razmerami na Angleškem, a uboštvu je mednarodno. Predvsem povzroča bedo bolezen. Uboštvo povzroči tudi, ker se zanemari mladina. Zahtevata, da so krajne oblasti dolžne, da skrbijo za ubožne šolarje v vsakem slučaju. Brezposelnost tudi povzroča bedo. Zahtevata, da naj država skrbi za to, da dobe brezposelni delo. Obširno se pečata tudi z delavskim zavarovanjem, a ker sta Angleži, si ne upata predlagati prisiljenega zavarovanja. Predvsem pa zahtevata socialne prenosne in moralno dviganje ljudstva.

Napredovanje krščanske strokovne organizacije v Belgiji. Krščanske strokovne organizacije v Belgiji so pridobile 1. 1912 22.000 novih članov in jih zdaj štejejo 105.000.

Študentke na vseučiliščih v Nemčiji. V poletnem semestru je letos študiralo na vseučiliščih v Prusiji 2620 študentk, lani 2436. Bogoslovje jih je študiralo 12 (1912 21); pravosodje 27 (18); medicino 391 (322) in filozofijo 2190 (2075).

Krvava stavka v južni Afriki. V Durbanu so pričeli stavkati Indijci, ki so bili pri železnici in pri mestni upravi nastavljeni. Pridružili so se jim tudi indijski kočjaži, sluge, kuharji in natakariji. Na sladkornih plantažah je položaj resen. Več Indijcev, ki so sorojake k stavki pregovarjali, se je ustavilo policiji. Ranjenih je bilo 30 Indijcev in en policist. Indijci so zažgali več plantaž.

Izdajatelj in odgovorni urednik Jožef Gostinčar, drž. poslanec. — Tisk Katoliške tiskarne.

A. ŽIBERT, Ljubljana
Prešernova ulica
priporoča svojo
**veliko zalogo čevljev do-
mačega izdelka**

Pozor, slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini

Janko Češnik
(Pri Češniku) LJUBLJANA
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica
v kateri dobite vedno v veliki izbiri najnovejše blago za ženska in moška oblačila.

Cene najnižje. Cene najvišje.

Postrežba poštena in zanesljiva.

Solidno izdelane
dežnike in solnčnike
priporoča
po najnižjih cenah
L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 15.

"ZENIT"

Tovarne za asbestškrilj „ZENIT“
družba z om. zav. Mor. Žumberk
dobavljajo najboljši in najcenejši
krovski material
Zastopnik: **ZAJEC & HORN, Ljubljana,**
Dunajska cesta 73

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebščin.

F. Meršol LJUBLJANA
Mestni trg 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.

Velika izbor vezenin, čipk, rokavio, nogavio, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih robcev, ovrtnikov, zavrtnic, volne, bombaža, sukna in t.d.

Predtiskanje in vezenje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.

Pristopajte k Jugoslovan.
Strokovni Zvezi!

KUČ
BR. NOVAKOVIČ
LJUBLJANA - LAIBACH

KUČ

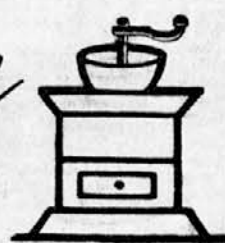
Zdravniško priporočeno
kritično vino, daje moč in zdravje.
Vzorec 4 steklenice 5 kg franko po poštenu povzetju K 4-50.

Edina zaloga
BR. NOVAKOVIČ
veletrgovina vina, vermuta, marsale, malage, konjaka, žganja itd.
LJUBLJANA.

Razširjajte med delavstvom Vaše glasilo
„Našo Moč“.

*Pravi: Franck's kavnim mlinčkom
najbolji pridatek za kavo!*

sl ba y 2806, 1:11146

Tovarniška znamka.

— 180 —

delavec nima delavske knjižice, izda mu jo občinski urad njegovega bivališča. Vendar pa avstrijskim političnim in policijskim oblastvom ni dovoljeno, da bi dajala tujcem v delavski knjižici popotno in legitimacijsko dovoljenje. — Od inozemskih uradov izdane delavske knjižice imajo tudi pri nas tako veljavo kakor delavske knjižice avstrijskih oblastev, ako odgovarjajo določbam §§ 80 a) in 80 b) o. r. (Ukaz trg. min. 23. oktobra 1885, št. 36.389.)

Delavske knjižice za mladostne pomožne delavce izdaja istakot občinski urad bivališča, ako je v to privolil oče ali varih. V slučaju, da bi se to dovoljenje ne moglo dobiti (n. pr. vsled odsotnosti, bolezni i. dr.), nadomesti ga lahko občina sama. Ako bi oče, oziroma varih mladostnega delavca privoljenje odklonil, tedaj ga ne more nadomestiti občina, ampak pristojna sodnija (§§ 148 in 216 obč. drž. zak.).

Pri vsprejemu kakega vajenca v učno razmerje mora občinski urad glavne točke pogodbe navesti v delavski knjižici (§ 99 o. r., odst. 5).

Delavske knjižice veljajo tudi kot popotni in legitimacijski listi za popotovanje v inozemstvo. V tem slučaju mora biti naveden cilj popotovanja in koliko časa da velja dotično dovoljenje. Navadno preskrbi te stvari okrajno glavarstvo. V inozemstvu pa smejo tudi c. kr. zastopstva podaljšati dovoljenje za več časa in tudi za obisk drugih nego prvotno navedenih dežel. — Za popotovanje znotraj avstrijskih dežel pomožnim delavcem ni treba takega dovoljenja kakor za popotovanje v inozemstvo. V tem pogledu zadostuje, da obsega delavska knjižica dodatek: »veljavno kot legitimacijski list za popotovanje znotraj avstrijskega cesarstva za dobo enega leta«. (Minister. naredba z dne 14. marca 1860, drž. zak. št. 66.)

§ 80 a.

Delavska knjižica mora obsegati ime in priimek pomožnega delavca, rojstni kraj, rojstno leto, vero in stan (ali samec ali oženjen [samica ali omožena]), opravila pomožnega delavca, potem podpis prejemnika s podpisom in uradnim pečatom izdajajočega oblastva in imeti razpredele za ostale vpise, posebej o vstopu in izstopu.

§ 80 b.

Delavska knjižica za mladostne pomožne delavce (§ 93) mora razen tega imeti tudi še ime in bivališče zakonitega zastopnika pomožnega delavca in privoljenje zakonitega zastopnika za vstop v delovno ali mezno razmerje, potem o šolskih razmerah in posebno o pridobljeni šolski izomiki pomožnega delavca.

— 177 —

§ 78 b.

Glede imetnikov obrta v § 78 in 78 a) ukrenjena določila veljajo tudi za rodbinske ude, pomočnike, osebe, katerim je kaj naročeno, poslovanje, paznike in faktorje imetnikov obrta kakor tudi za druge obrtnike, pri kojih opravilo je katera tu omenjenih oseb neposrednje ali posrednje udeležena.

Te odredbe, izdane proti morebitnemu izkoriščanju delavcev od strani gospodarjev, določajo natančneje, kako se mora izplačevati mezda.

Da se mora plača izročevati delavcu samemu, tega zakon ne zahteva. Zato je dovoljeno, in pri mladostnih pomožnih delavcih večkrat tudi umestno, da se mezda plača starišem oziroma varihu. — Z dovoljenjem delavčevim se sme plača ali popolnoma ali deloma izročiti tudi delavčemu upniku.

Ako je dal delavcu poprej že kakšno predplačo, kar je dopustno, more mu jo pri izplačevanju mezde vračunati.

Plača se mora praviloma dajati v gotovini. Vendar je na podlagi posebnega dogovora dopustno, da prejema delavec na račun plače tudi stvari, ki so imenoma našteje v § 78, toda samo te. Ako bi se gospodar ne ravnal po teh določbah in bi izplačal delavcu mezdo v kakem drugem blagu, mogel bi delavec poleg tega še zahtevati plačo v gotovem denarju, in bi moral na ta način dvojno plačati mezdo. Vsaka pogodba o plači med obrtnikom in pomožnim delavcem je ničeva, ako nasprotuje določbam § 78. Več o tem obsegata §§ 78 d) in 78 e).

Obrtniki, ki plačujejo mezdo svojim pomožnim delavcem v nedopustnem blagu, zakrivi prestopke § 133. o. r., črka d) in se kaznuje z denarno globo 20—800 K.

§ 78 c.

Ničnost pogojev.

Pogodbena določila in dogovori, ki nasprotujejo naredbam §§ 78, 78 a) in 78 b), so nična.

§ 78 d.

Posledice, če se pomožni delavci ne plačujejo v gotovini.

Pomožni delavci, katerim so se terjatve poravnale zoper §§ 78, 78 a) in 78 b) drugače, nego s plačo v gotovini, morejo vsak čas zahtevati, da se jim terjatve izplačajo v gotovini, ne da bi se jim moglo ugovarjati, da se jim je kaj dalo namesto plače. Če je tisto, kar se je dalo namesto plače, pri prejemniku, ali se kaže, da ga je to še obogatilo, pride to ali vrednost njegova, če je v delovnem redu (§ 88 a) denarna kazen, ki jo morajo delavci plačati, namenjena za kako bol-

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9

priporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode,
dečke in otroke.

Novosti v konfekciji za dame.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta šte. 24.

Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kaplje za želodec, izvrstno, krepljeno in slast do
jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kaplje zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti oginjivanju otrok in proti po-
tenju nog, steklenica 20 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kurjih oces in trde
kože, steklenica 70 v.
„Sladin“ za otroke, skatla 60 v.
Tinktura za želodec, odvajalno in želodec krepljeno
sredstvo, steklenica 20 v.
Tropotčev sok, izvrstno pripomoček proti kašlju, ste-
klenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

IVAN JAX in SIN v Ljubljani,
Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo raznovrstnih

voznih koles in
šivalnih strojev

= za rodbino in obrt. =

Sladni čaj-zajtrk!

Kri! 50% prihranka in okusen zajtrk, južina! dose-
žejo oni, ki namesto kave, čaja, kakoa, sladne kave, pijejo
sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto
moke za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. — Je za po-
lovico cenejši. Dr. pl. Trnkoczyjev sladni čaj ima ime Sladin in
Moč! je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/4 kg zavoj 60 vin.
Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev
lekarnar Trnkoczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem
otrok zredil s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: le-
karne Trnkoczy: Schönbrunnerstrasse šte. 109,
Josefsstädterstrasse šte. 26, Radetzkyplatz šte. 4.
V Gradcu: Sackstrasse šte. 4.
Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe.
Za resničnost tega naznanila jamči 5 tukaj navedenih trdk
Trnkoczyjevih, istotako ugodne sodbe zaupanja vrednih oseb.

Zdravniško priporočeno zdravilno sredstvo:

BIOGLOBIN

Kri tvoreča pijača izvrstnega okusa.
Odlično krepljeno sredstvo za mlade in stare.
V steklenicah po K 350 in K 2— v vsaki
lekarni. — Glavna zaloga za Kranjsko:

Mr. R. Sušnik

lekarna „Pri zlatem jelenu“
Ljubljana, Marijin trg.

Edina in najkrajša linija v Ameriko!

Samo 5 dni!

iz Hawre v
New-York

francoska prek-
morska družba.

Veljavne vozne liste (Sifkarte) za francosko linijo iz
Hawre v New-York in listke za povratek iz Amerike
v staro domovino, po najnižji ceni

in brezplačna po-
jasnila daje samo ED. ŠMARDAR
potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18
v hiši „Kmetke posojilnice“.

Največja in najstarejša
tovarna lončenih peči in
raznih lončenih izdelkov
Avgust Drelse, Ljubljana

Mnogokrat odlikovana.

Priporoča se slavnemu
občinstvu in prečasti du-
hovščini v naročila na
štedilna ognjišča
in peči

preproste in najfinejše, iz-
vršene v poljubnih moder-
nih barvah in vzorcih naj-
bolj strokovnjaški, solidno
in trpežno po najnižjih ce-
nah. Župniščem, samosta-
nom in šolam dovoljujem
znaten popust. Ilustrirani
ceniki so na razpolago.

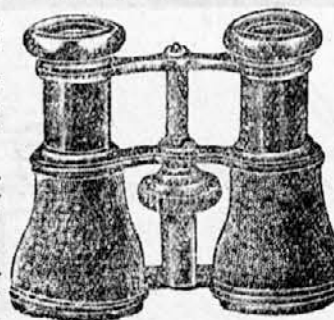
FR. P. ZAJEC, Ljubljana
Stari trg št. 9.

Izprašani optik.

Zalagatelj c. in kr. armade, c. in kr. vojne
mornarice, c. kr. domobranec itd.

Največji optični zavod.

Prvi spe-
cialist za
očala in
šćipalnice,
narejene
strogo
natan-
čno po
naročilu
in zdravn-
skih pred-
pisih. —
Nadalje
priporo-
čam svo-
je veliko
izbiro
strokov-
nasko pravilno izdelanih toplomerov, zrako-
merov, daljnogledov vseh vrst, kakor Zeiss, Busch,
Goerz itd. V a popravila izvršujem v svoji lastni
po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejeni delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatnine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

— 178 —

niško blagajnico dotičnega tovarniškega ali obrtnega podjetja, v
le-to, in če imetnik obrta pripada kaki zadrugi v zadržno bolniško
blagajnico; če ni take za dotično obrtno podjetje, grede denarne
kazni ubožnemu zalogu tistega kraja, kjer ima obrtno podjetje svoje
stojališče.

§ 78 e.

Neiztožnost terjatev za upano blago.

Terjatev za stvari ali za blago, katero se je vključ v §§ 78, 78 a)
in 78 b) obseženi prepovedi upalo pomožnim delavcem, ne morejo
imetniki obrta in njim izenačene osebe ne iztožiti, ne vračunati, ali
kako drugače uveljaviti, brez razločka, ali so bile pridobljene nepo-
srednje med udeleženci ali posrednje.

Nasproti temu pripadajo take terjatve v § 78 d) oznamenjenim
zavodom za njih zakonite namene.

Kakor določajo predpisi §§ 78—78 b) o. r., sme sicer obrtnik
namesto plačila dajati delavcu imenoma ondi navedene stvari, toda
le pod pogojem, da sta se tako v tem oziru dogovorila z delavcem.
Drugo nego v § 78 navedeno blago dajati mesto plačila je prepove-
dano. Ako torej gospodar izroči delavcu na račun plače kakšno do-
voljeno blago, toda brez posebnega tozadavnega dogovora z delav-
cem, ali ako mu da namesto plače kako nedovoljeno stvar, četudi z
njegovim privoljenjem, tedaj je tako plačevanje mezde neveljavno.
Delavec ima v teh slučajih pravico zahtevati, da se mu mezda izplača
v gotovem denarju; gospodar se ne more izgovarjati, da mu je na-
mesto plačila že dal kako drugo stvar, ampak mu mora dati popolno
plačo v gotovini. — Isto pravilo velja, ako bi delavcu kakšna v
§ 78 b) imenovana oseba dala na račun plače kakšno nedovoljeno
stvar ali bi mu izročila kakšno sicer dovoljeno blago, toda brez po-
sebnega dogovora.

V slučaju, da je obrtnik plačal delavca proti predpisom nave-
denih paragrafov, ali mu je na račun plače upal kako nedopustno
blago, mora na zahtevo delavčevega plačati ga v gotovini, ne more pa
zato zahtevati od delavca niti on, niti osebe, navedene v § 78 b), da
bi delavec povrnil dotične predmete. Ker bi pa na ta način delavec
neopravičeno prišel do blaga, katerega si ni prislužil, zato mora
izročiti dotično blago, oziroma njega vrednost blagajnam, ki so ime-
novane v § 78 d).

§ 79.

Izkaz.

Pomožni delavci morajo imeti potrebne izkaze, za kar so pri
trgovskem pomožnem osebju po oblastvu vidirana izpričevala poprej-

— 179 —

šnjih službodajalcev, pri vseh drugih pomožnih delavcih delavske
knjižice.

Imetniki obrta, kateri vzemo pomožne delavce brez takega iz-
kaza v delo, zakrive prestopke obrtnega reda.

Vsi pomožni delavci brez razlike — naštetih so v § 73 o. r. —
morajo imeti potrebne izkaznice, t. j. delavske knjižice, oziroma
trgovinski uslužbenci uradno vidirana izpričevala prejšnjih gospo-
darjev.

Gospodarji, ki zakrivajo prestopke obrtnega reda vsled vspre-
jema pomožnega delavca brez zahtevanega izkaza, se kaznujejo po
§ 133 o. r., črka a).

§ 80.

Delavske knjižice.

Delavske knjižice izdaja občinsko oblastvo bivališča prosilca
proti povračilu nabavnih stroškov kolka prosto.

Za izdajo delavskih knjižic za mladostne pomožne delavce (§ 93)
je potreba privoljenja očetovega ali varuhovega; ako ni dobili izjave
teh zakonitih zastopnikov pomožnega delavca, more občina bivališča
nadomestiti privoljenje.

O izdanih delavskih knjižicah je pisati natančne zabeleške.

Pomen delavske knjižice obstoji v tem, da se izkaže sposobnost
dotičnega delavca za obrtno delo, da se kolikor mogoče prepreči
nepostavne prelomitve delovne pogodbe, kakor tudi v tem, da more
gospodar ob vsprejemanju delavca soditi o njega obnašanju in prid-
nosti. — Kdor hoče samostojno pričeti kak rokodelski obrt, mora
dokazati, da je več let delal v dotičnem obrtu, oziroma v podobnem
tovarniškem podjetju, in to dokaže najlažje s pomočjo delavske
knjižice.

Delavske knjižice izdajajo občinski uradi tistega kraja, kjer
delavec prebiva, ne kjer ima delo. — Le glede izdajanja delavskih
knjižic popolnoma poboljšanim kaznjencem in onim osebam, ki so
bile v prisilni delavnici, odreja nekaj izjem ukaz ministrstva za
notranje stvari z dne 1. aprila 1886, št. 366. Ako so se namreč imeno-
vane osebe tekom zopora priučile kakemu obrtu in se hočejo po
izpustitvi z njim živiti, naj vodstvo dotične kaznilnice ali prisilne
delavnice stopi v dogovor s političnim oblastvom tistega kraja, kjer
se nahaja dotični zavod, da naj se izroči kaznjencu predpisana de-
lavska knjižica. Toda v knjižici se ne sme pripomniti, da se je dotič-
nik obrtnega dela naučil v kaznilnici ali prisilni delavnici.

Zakonite določbe o delavskih knjižicah veljajo tudi za inozem-
ske pomožne delavce, ako iščejo službe v naši državi. Ako tak tuj